

چوماق بوزاغو كرسه بو اقيچه بو چوماق قيون كرسه اكي قيونه بو اقيچه بو چوماق اولا جانور كرسه جانور باشنه اكي اقيچه اننه اكي چوماق اورله آما اولدن حجت ايده لر حجت اتدكلرند نصكره اسلميوب طوادلرنه تيمار ايلمزرسه كه اكلمش غله يه زيان ايلمش اولا بو رسمه جورمليوب¹⁵⁾ چوماق اوره لر و تهديد ايده لر و الا واقع اولان زباني تضمين ايده لر اكر كوي ياننده و كويلر اراسنده غله اولسه طوادر اوغراغي اولانك كبي يه اولاغو ايده لر

و رسم عروس باينده فلورجى اولدغى حالده رسم عروس و يري كلمدوكى اجلدن رسم عروس حاصل قيد اولنمدى بو بابده بو درلو داخى اولميه افراد آفريده دن بو فرد قانون مزبوردن تجاوز ايلميه و الا ايلورسه قاضى اعلام ايده تاكه تجاوز ايدنلرك حقلرندن كلنه اكر قاضى اعلام ايلمزسه سبب عتاب عظيم و موجب عقاب اليم بلنه

KANUN-NAMA VILAJETA CRNE GORE (SASTAVLJENA) PREMA STAROM DEFTERU

Prema časnoj carskoj zapovjesti kanun-nama u poglavlju o globama i baduhavi spomenutog villajeta ovalko je napisana kako se (ovde) navodi:

Alko jedan nevjernik počini blud, pa se to sudski utvrdi, ako je onaj koji načini blud oženjen i bogataš da mu imanje¹⁾ vrijedi šest stotina akči, neka se uzme osamdeset akči globe; ako je srednjeg stanja, neka se uzme pedeset, a ako je siromašnog stanja, neka se uzme trideset ili dvadeset akči. Alko je onaj ko počini blud momak i bogataš da mu imanje iznosi šest stotina akči, neka se uzme pedeset akči kao globa, ako je srednjeg stanja, trideset akči, ako je siromašnog stanja, neka se uzme dvadeset ili petnaest akči. Alko žena počini blud i bude sudski utvrđeno, neka se uzme globa prema onome što je po zakonu za oženjene ljude, a što je spomenuto. Alko je niski moral²⁾ te žene očevidan, pa je njen muž ne pusti nego primi, alko je muž bogat, neka se uzme pedeset akči, ako je srednjeg stanja, trideset akči, a alko je siromašnog stanja, neka se uzme dvadeset ili petnaest akči. Alko se žena bavi prostitucijom, neka je kadija kazni

¹⁵⁾ جرم + لك) جرمك) Gore je prodira nešto malo turska fonetika u arapsko pismo.

¹⁾ Bukvalno: snaga, kapacitet.

²⁾ Bukvalno: nevredno stanje.

batinjanjem,³⁾ a neka za dvije batine uzme globu jednu akću. Ako žena ili djevojka reče nekom čovjeku: »Obljubio si me«, pa čovjek poriče, njihovim rečima kadija neće pokloniti mnogo pažnje, nego neka čovjeka zakune, a ženu i djevojku neka kazni batinjanjem i neka uzme za dvije batine globe po jednu akću. Ako čovjek kaže ženi ili djevojci: »Obljubio sam te«, a žena ili djevojka poriče, ženu ili djevojku neka sudija zakune, a čovjeka neka kazni batinjanjem i neka uzme za dvije batine jednu akću globe. Ako neko u nečiju kuću uđe u namjeri bluda, prema gore izloženim odredbama,⁴⁾ neka dađe globu za momka, ako je momak, a globu za oženjenog, ako je oženjen. Ako neko nečiju ženu poljubi ili zatraži ili opipa kada se sudski utvrdi, kadija neka ga kazni batinjanjem i neka za dvije batine uzme jednu akću globe. Ako neko zna za nečiji blud, pa ne kaže, nema globe. Ako zna za krađu, pa nekaže neka se uzme pet akći kao globa.

Ako jedan drugom počupaju bradu ili kosu, pa se sudski utvrdi, ako su bogati, neka se uzme dvadeset akći globe, ako su srednjeg stanja po petnaest akći globe, a ako su siromašnog stanja, po deset akći globe. Ako bude ranjena glava i poteče krv, neka se uzme dvadeset akći globe od onog koji je bogat, petnaest akći globe od onog koji je srednjeg stanja, a deset akći od onog koji je siromašnog stanja. Ako se kost pojavi i bude liječen,⁵⁾ od onoga koji je bogat⁶⁾ da mu imanje iznosi šest stotina akći, neka se uzme pedeset akći, ako je srednjeg stanja, neka se uzme trideset akći, ako je siromašnog stanja, neka se uzme dvadeset ili petnaest akći. Ako neko ubije čovjeka, pa na njemu ne bude izvršen »kisas« (kazna koja odgovara počinjenom djelu),⁷⁾ neka se uzme krvarina (kan cürmü) dvjesto akći, ako je bogat i imanje mu vrijedi šest stotina akći, sto akći, ako je srednjeg stanja, pedeset ili trideset akći, ako je siromašnog stanja. Ako bude udaren strijelom ili nožem, pa je on stariji i padne u postelju, ako je onaj koji je udario bogat da mu imanje vrijedi šest stotina akći, neka se uzme sto akći globe, ako je srednjeg stanja, neka se uzme pedeset akći, ako je siromašnog stanja neka se uzme trideset ili dvadeset i pet akći.

Ako neko ukrade gusku ili patku, neka ga kadija kazni batinjanjem, pa neka se uzme na četiri batine jedna akća globe. Ako ukrade ovcu ili košnicu, neka se uzme deset akći globe. Ako neko ukrade vola, ako mu ruku ne otsjeku, ako je on bogat imanje mu iznosi šest stotina akći, nek se uzme pedeset akći, a ako je srednjeg stanja, neka se uzme trideset akći, ako je siromašnog stanja, dvadeset ili petnaest akći. Ako neko ukrade konja, neka mu ruku otsjeku; ako mu ne otsjeku, uzima se sto akći globe. Ako neko ne-

³⁾ Ta zir (ar.) u ovom slučaju je kazna batinjanjem, i to manja (do 80 batina).

⁴⁾ Tafsîl (ar.) = izlaganje u pojedinostima, u detaljima, ali je to druga forma (faktitiv) od fasl = odjeljak, u značenju odredba.

⁵⁾ »Otacı« znači ljekar, a »otacılı« liječen (uporedi: Kraeclitz, Kanunnâme Sultan Mehmeds II, Mitt. zur osm. Geschichte I, 1, 21 prim. d.).

⁶⁾ Odnosi se na onog koji je nanio ranu.

⁷⁾ U ovom slučaju smrtna kazna. Kisas je kazna koja odgovara starozavjetnom: »Oko za oko, zub za zub«.

čije žito ukrade, neka se uzme dvadeset akči globe,⁸⁾ ako je srednjeg stanja, deset akči, ako bude siromašnog stanja, pet akči. Ako sin od oca ili mati od sina ili brat od svoga brata ili muž od svoje žene ili žena od svoga muža nešto ukrade, neka ih sudija osudi na batinanje i neka uzme za dvije batine jednu akču. Ako neko nečije oko ili zub izbije, a namerno ne bude izvršen »kiasas«, ako bude bogat, neka se uzme sto akči globe, ako bude srednjeg stanja, pedeset, ako je siromašan, trideset ili dvadeset akči. Ako se mali dječaci potuku nema globe.

Ako neko nađe izgubljenog⁹⁾ voila, konja¹⁰⁾ ili ovcu, pa ne javi, ako bude bogat da mu imanje iznosi šest stotina akči, neka se uzme petnaest akči globe, ako je srednjeg stanja, deset akči, ako je siromašnog stanja, pet akči. Ako se javi, pa se ne nađe gospodar, neka se preda kadiji da kadija sačuva. Ako se izgubi, kada javi, nema kazne. Kako je zapovjesti šerijata onako neka bude. Ako neko od nekog nasiljem uzme hljeb i drugo, neka ga kadija kazni batinanjem, a neka se uzme za dvije batine jedna akča globe.

Ako nečiji konj, vo ili kobila uđe u obrađenu njivu i načini štetu, neka se udari po pet batina za svaku glavu stoke i uzme pet akči globe. Ako krava uđe, neka bude četiri akče i četiri batine, ako tele uđe, jedna akča i jedna batina, ako ovca uđe, na dvije ovce jedna akči i jedna batina. Svinja ako uđe, na svaku svinju dve akče neka se uzima i neka se udare dva štapa. Ali prvo neka se sudski opomenu. Pošto ih opomenu, pa ne poslušaju i ne paze na svoju stoku, koja je načinila štetu zasejanom žitu, neka ih kazne ovom globom, izbatinaju i neka im zaprijetite. Osim toga, neka naknade štetu koja je nastala. Ako blizu sela ili između sela bude žito, pa (tu) bude prolaz stoke, neka naprave takvim (njivama) ogradu.

U pogledu odredbe o svadbarini (resmi arus), svadbarina nije zavedena kao prihod, jer nije običaj da daju svadbarinu, budući da su filuridžije. U tom pogledu neka ne bude drukčije.

Neka baš niko spomenuti zakon ne prekorači. Ako ga prekorače, neka kadija obavjesti da bi oni koji prekorače bili kažnjeni. Ako kadija ne izvjesti, neka se zna da će biti uzrok velikog ukora i povod za osjetnu¹¹⁾ kaznu.

⁸⁾ Ovo se očigledno odnosi na bogatog.

⁹⁾ Bukvalno: u divljini, u tuđini.

¹⁰⁾ Mislim da na ovom mjestu بوند ne znači kobila nego konj (vidi Zenker). Smisao i veza u rečenici traži da se riječ tako shvati, osim ako nije riječ at u prepisu izostala.

¹¹⁾ Bukvalno: bolnu.